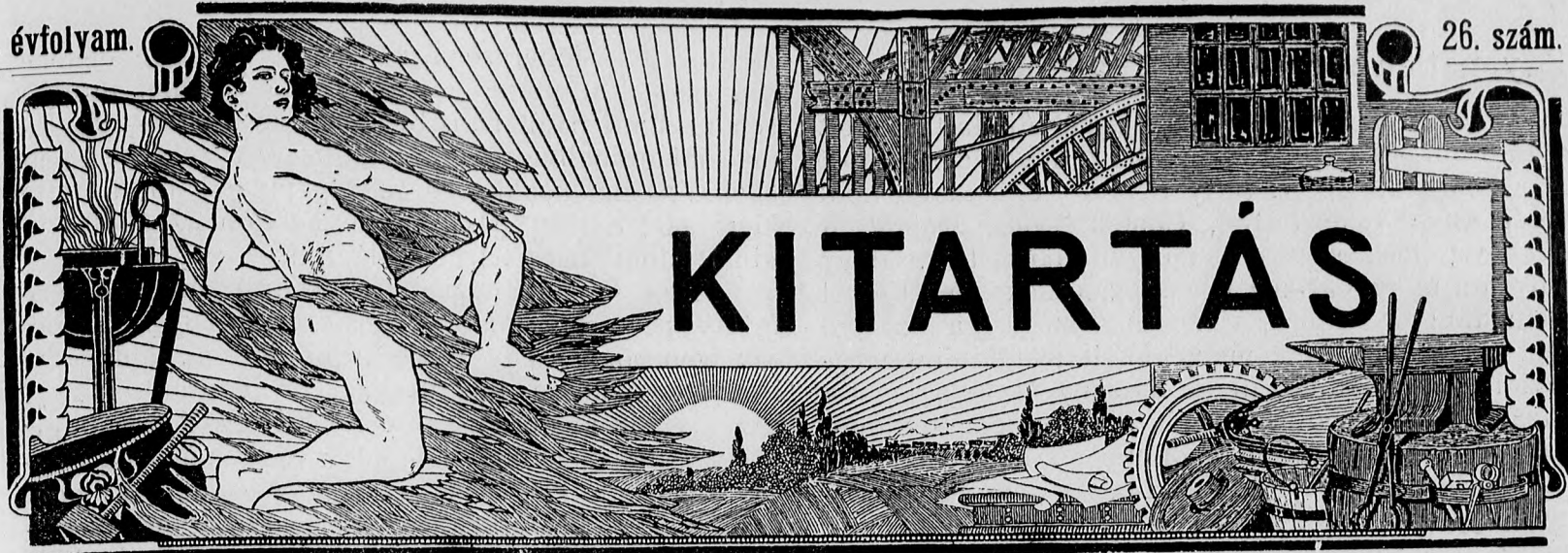

1900. július hó 1-én.

II. évfolyam.

26. szám.

Társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel 24 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:
SZENTESSY GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.
Telefon szám 58-61.

Érdekes történet.

Egyenetlen házasságok a Habsburg-házban.

A szerelem romantikája ismét diadalt aratott a Habsburg-házban a rideg törvények felett. Most már befejezett dolog, hogy Ferencz Ferdinánd nőül veszi szive választottját, Chotek Zsófia grófnőt. A házasság természetesen morgantikus lesz. Hogy milyen a morgantikus házasság, érdekes most erről elmondani egyet-mást. A morgantikus szó a morgján régi gót szóból ered, mely annyit jelent, mint meg rövidíteni, korlátozni. Itt az asszony egyenlő jogát a házasságban rövidítik meg, latinul: matrimonium ad morganicam, vagy matrimonium ad legem salicam (házasság balkézre). A morgantikus házasságban a nem egyenlő születésű nő és gyermekek ki vannak zárva a férj és apa születési előjogaiból. Az ily házasság ismertető jele az, hogy a belőle származó gyermekeknek nincs joguk esetleges trónutódláshoz, mely apjukat adandó alkalommal megilletné; továbbá, hogy a gyermekek, dacára a házasság törvényes voltának, az egyenlőtlen születésű anya nevét és rangját öröklik. Viszont abban az esetben, ha a férfi az egyenlőtlen születésű, a gyermekek az apa nevét és rangját öröklik. Minthogy a morgantikus házasság úgy az egyházi, mint a polgári törvények értelmében kötelező és törvényes, magától érthető, hogy az összekelés egyházi aktusa is ugyanazon kánoni szabályok szerint történik, mint minden más rendes összekelés.

A Habsburg-házban már számos olyan házasság történt, melyeknél az egyik házastárs egyenlőtlen születésű volt. Ezek sorában I. Ferdinánd fiáé, Ferdinánd főhercegé volt az első egyenetlen házasság; Welzer Philippinet, egy augsburgi szenátor leányát vette feleségül, kit 1548-ban pillantott meg az augsburgi birodalmi gyűlésen. De mielőtt még látta volna, már nagyon érdeklődött iránta, olyan nagy volt Philippine szépségének hire. Az első szempillantás hatalmas szenvedélylyé fokozta ezt az érdeklődést. A velencei követ, Navagiero tudósítása szerint Ferdinánd főherceg, ki ekkor tizenkilenc éves volt, atyján is túltett szépség dolgában; különösen szép, fürtös haja keltett feltűnést. Az említett követ így ír róla a többi közt: »Szép, kedves és bátor embernek tartják, szereti a társalgást, a vadászatot s emellett a többi testgyakorlatot is«. A lovagias herceg az első látás után nem tudta többé feledni a szép Welzer-leányt, akit aztán atyja szigorú tiltakozása dacára 1548-ban eljegyzett, 1557-ben pedig titokban feleségül vett. Philippine szépségét nem győzik eléggé dicsérni a kortársai. A császárt magát is annyira megbűvölte ez a szépség, hogy így kiáltott fel, mikor első ízben megpillantotta menyét:

— Nincs ember, ki ilyen szép nőt örömmel ne fogadna menyéül.

Csakugyan törvényesnek ismerte el a frigyet, de kikötötte, hogy a születendő gyermekek csak abban az esetben tarthatnak jogot a trónöröklésre, ha a császári ház férfitagjai mind kihalnának. De azért a házasságot csak a császár halála után tudta meg a világ. Philippine különben oly jó gazdaasszony volt, hogy halála után Müller, a bécsi udvari könyvtárnok, öt foliás hasznos házi és konyhajegyzetet talált, melyeket a hercegné nagybárára sajátkezűleg írt. Ferdinánd csöndes boldogságban élt vele 1580-ig, midőn neje Ambras várában, ép menyegzőjük évfordulóján, meghalt. Két fiut hagyott hátra: András

és Károlyt. A főherceg érmet veretett neje emlékére s a szép Philippine arcképét ma is lehet látni a schönbrunni palotában. Később Ferdinánd — diplomáciai érdekből — egy mantusi hercegnővel kelt egybe. A fiuk közül András a papi pályán tűntette ki magát; Károly pedig alapítója lón az 1782-ben kihalt Hohenberg bárói családnak.

A császári házban előfordult mesalliancze másik példáját a mult században találjuk. Ennek egy igen rokonszenves hercegnő lett az áldozata: Mária Leopoldina, kit 19 éves korában adtak férjhez a rideg modoru s 71 éves Károly Tódor bajor választó-fejedelemhez. Leopoldinának nem sok örömet nyujthatott e házasság, s nem csoda, ha magát később kárpótolni igyekezett. Férje 1799-ben szenderült jobblétre. Ugyanez év nyarán egy előkelő külsejű gyászruhás hölgy — sűrűn elfátyolozva — kevés kísérettel érkezett Paderbornba s a postamesterhez szállt. Ama találgatások, melyek a jámbor postamester agyát kinozták, hogy fölfedezze e hölgy kilétét, még zaklatóbbá váltak, midőn a delnőnél báró Fürstemberg érsek tett látogatást. A tisztelet, melyben ez idegen nőt az érsek részesíté, igen megzavarta a postamester fejét. S az előkelő nő másnap elutazott, egy hónap mulva azonban egy csecsemő fiuval tért vissza, kit a postamester nevelésére bízott. Ez a gyermek a hercegnő és a gróf Arco Lajos fia volt. A hercegnő 1804-ben kötött Arco gróffal házassági szövetséget. Gyermekek Orka családí nevet nyert. Ezt a fiut Miksa diplomáciai okoknál fogva Károly Tódor unokájául nyilatkoztatta ki; de a hercegnő lelkiismeretessége nem engedte a bajor trónra jutni azt, ki voltaképen nem tartozott a bajor királyi családhoz. S e vonás igen szép világításban tünteti föl a szép hercegnőt, kiról udvari hagyományok kedvezőtlenül szólnak. Állítják, hogy Arco gróf csak palást volt, mely mögött a valódi kegyencz: gróf Reisach rejlett. Gyermekei az Arco Steppberg és Arco Zinneberg grófi családok ősei. A főhercegnő különben fősvény volt. Mondják, hogy a delnök a la lettre bundában tánczoltak nála, mivel nem fütett. A kalandos életü Hauser Gáspárt is az ő gyermekének tartják.

Rangján alól kötött frigyet Mária Lujza is, I. Napoleon volt neje. Ő a század lángelméjü hősét nem követte szerencsétlenségében, hanem később férjhez ment s mint parmai hercegnő 1822-ben esküdött meg atyja külügyészevel: gróf Neipperg Ádámmal, ki zongorajátékával nyerte meg a főhercegnő szívet. Nem nyert azonban vele paradicsomi életet. A főhercegnő váltoékony és szélsőséges volt és néha csak francziákat akart maga körül látni. Ezek voltak a gróf keserü perczei. Midőn Neipperg Ádám meghalt, gróf Bombellessel kelt össze. Az ujkor legforróbb vonzalmai közé számítják e Bombelles gróf szerelmét. Kilencz évig gyászolta Mária Lujzát.

1827-ben János főherceg kötött mesalliance-ot, nőül véve az aussei postamester leányát: Plochl Annát, ki előbb Brandhoffen bárónő, később pedig Meran grófné lett. Ebből a házasságból született gróf Meran János, aki Bécsben az urak házának tagja volt. Azután Henrik főherceg Hoffmann Leopoldina gráci színésznővel, kik a birodalomból ugyan sokáig voltak eltávolítva, de boldogan éltek s két évvel ezelőtt gyorsan egymásután haltak meg.

Az újabb időben feltűnést keltett János Szalvátor főherceg házassága, aki Stubel Lóri szubrett-

énekesnőt vette nőül s akivel együtt pusztult el, mint Orth János valahol a messze tengeren. Továbbá ismeretes Gizella főhercegnő leánya: Erzsébet főhercegnő férjhezmenetele báró Seefrid Ottóhoz.

Az illendőség tulhajtásai.

A társadalmat nem csupán nagy törvények kormányozzák, hanem még inkább apró szabályok, melyek a legtöbb esetben a szokásban találják magyarázatukat. Ezek, amilyen sokfélék, ép annyira változók, még pedig nem csupán idővel, hanem egyidőben a nemzetek és fajok szerint is. De azért nem kevésbé kötelezők, mint az erkölcsiségből kiinduló általános törvények és jaj annak az embernek, ki akár tudatlanságból, akár pedig nembánomságból vét ellenük. Az olyan embert a társadalom, mintegy hallgatag megállapodás útján, kiközösíti magából és akármerre fordul, olyan fallal találja magát szembe, mely elzárja haladásának és törekvésének útját.

Az illendőség törvényei ezek és ellenük vétetni több, mint bűn, mert hiba; olyan hiba, melyet a társadalom nem bocsát meg, mert sértve látja a saját tekintélyét. Egészen jogos felfogás is, hogy a társadalom megkövetelje a benne élőtől, hogy bizonyos szabályokhoz alkalmazkodjanak, mivel ezek megvédene mindenkit ott, hol az általános, az erkölcsiségből vagy pedig a közbiztosságból kiinduló törvényhozás kellőképpen nem gondoskodik a védelemről. Nem gondoskodik pedig azért, mert a társadalmi élet sokkal gyorsabban halad, rohamosabban átalakul, mint a morál, melyről bizonyos állandóságot feltételezünk. Ezt az elmaradásból származó hiányt kipótolják a társadalmi illendőség szabályai, melyeknek törvényes erőt kölcsönöz az általános jóváhagyás és az abból erőt merítő megszokás.

Csupán az a hiba van a dologban, hogy a társadalom nagyon is sokat szabályoz az emberen és lassankint elveszi tőle a természetességet, mely az eredetiséggel együtt legjellemzőbb és tán legbecesebb vonása. Ahogy ma az ugynevezett illendőség nevében mindent megrendszabályoznak, csakhamar odajutunk majd, hogy a hirhedt spanyol etikett korát visszavánjuk, mert a folyam, mely társadalmi életünket szabályozza, annyi gáttal és akadálylyal van keresztezve, hogy ember legyen, ki rajta uszni tud. Nincs az a csekély momentum a mindennapi életben és érintkezésben, melynek száz szabálya nem volna, sokszor olyanok, hogy csak lokális természetűek, máskor meg abban kiválók, hogy egymásnak ellen is mondanak. S jellemző rájuk nézve, meg az emberiségre, mely kényszerűségből aláveti magát nekik, hogy tiz ember között alig akad kettő, ki egy véleményen van róluk vagy ugyanolyan módon értelmezné azokat.

Néha olyan csekély jelentőségűek és aprókosak, hogy az embernek kacagni volna kedve, mert látja, hogy okos és felvilágosodott embertársát mily semmiség akadályozza meg szellemi terjeszkedésében. S még sem kaczag, mert tudja, hogy hasonló esetben őt is elfogná a töprengés, a félsz és nem merné elhárítani útjából azt a csekélységet, mi miatt, különben bátor és erőslelkű emberek megállnak haladásukban.

Mert nagy zsarnok a társadalmi illendőség, félelmetesebb magánál az erkölcshél. Az utóbbi ellen titokban lehet vétetni és csak a lelkiismereté-

vel számol, ki azt tiszteli vagy félrelöki útjából, de a társadalmi illendőség minden szabálya a megszokás erős védelme alatt áll, az ellene való vétkezés nyilvános és kihívja a megtorlást. Pedig mi sem könnyebb, mint azt elvéteni! Tudatlanság és hanyagság naponta, a napnak minden órájában valósággal arra csábítanak.

Egyetlen esztendő lefolyása alatt több mint ötszáz levelet kaptam, amelyben különféle fölvilágosítást kérnek tőlem, hogyan viselkedjenek a levelek írói ebben meg ebben az esetben. Alig van a felsorolt esetek között egy vagy kettő olyan, hogy nagyobb jelentősége volna az elhibázásnak — s mégis könyörögnek, hogy minél előbb, minél kimerítőbben tudósítsam őket, mit tegyenek. Jele annak, hogy nagyon tartanak az elvétéstől, sokkal inkább, mintha valami alapvető erkölcsi törvény forogna koczkan.

Akarják, hogy elmondjak néhány példát a téma megvilágítására? Szívesen szolgálok, csak arra kérem, hogy ki ne nevéssenek és ki ne nevéssék azokat, kik olyan nagy fontosságot tulajdonítanak a dolognak. Adandó alkalommal maguk sem cselekednének másként és ugyanolyan hévvel követelnék, hogy mondjam meg, mi a helyes eljárás a társadalmi illendőségnek ebben a kétes, de »nagyfontosságú« kérdésében.

Egy fiatal leány azt kérdezi tőlem, illik-e éjjeli zene alkalmával az ablaknál megjelenni? Az ő városában ez a szokás, de a szomszéd városban, ahol ezt megtette, nagyon megszólták érte.

Egy másik fiatal leány tudni akarja, szabad-e elfogadni egy ismerős fiatal ember kíséretét, kivel az utcán találkozott? Az édesanyja nem látott ebben semmi kifogásolni valót, de a barátnőjének az édesanyja ellenkező véleményen volt és megtiltotta a leányának, hogy érintkezék azzal a leánnyal, ki annyira megfélekedezett a társadalmi illemlről.

Akadtt olyan fiatal ember, ki déltájban tett látogatást egy családnál, melynek előtte való este bemutatták nyilvános mulatságon. Nem bocsátották be aznap és azután sem fogadták, mert abban a városban egy és két óra között szokás az efajta látogatás s az ítélet úgy hangzott: — Nem lehet érintkezni az olyan emberrel, ki azt sem tudja, mi illik és mi nem! — Édes Istenem, az a fiatal ember azt hitte, hogy jól tudja, mert az ő szülővárosában meg az az illendőség, hogy tizenkettő és egy óra között tegyenek hivatalos látogatást és nagyon lenéznék azt, ki más időpontot választ.

Egy anya panaszkolta, hogy szemére vetették a köteles felügyelet elhanyagolását, mivel megengedte, hogy leánya egymaga elmenjen egy jótékony-célú előadás próbáira. Pedig — így szól a panasza — az én leányom csupa jó ismerős közé ment és az épület, ahol a próbák folytak, a mi házuk közvetlen szomszédságában van.

Egy férj kétségbe van esve, mert a feleségét kacérsággal vádolják, mivel olyan újfajta toalettet hozatott magának, minőt abban a városban még senki sem viselt. »Pedig valakinek csak meg kell kezdeni a dolgot — tör ki belőle a keserűség — s én nem tehetek róla, hogy a feleségemnek legtöbb izlése van ebben az átkozott fészekben!«

... Ugyebár, hogy csupa apró-cseprő dolog, melyre kár vesztegetni az időt és az érvelést? S mégis nagyjelentőségűek a társadalmi érintkezésben, ami abból is kiviláglik, hogy a kárvallottak

nagyon is tragikusan fogják fel az egyes eseteket. Bizonyára nem tennék, ha nem volna meg abban a tragikumnak magva — a társadalmi érintkezés szempontjából.

Jó! Semmi kifogásom az ellen, hogy a társadalmi érintkezést szabályozni kell és az illendőség megvédésére bizonyos korlátokat kell teremteni. De ne menjünk túlzásba, ne akarjuk tulhajtani azt, mi már magában véve is némi, bár üdvös tulhajtás. Mert utóvégre odáig jutunk majd, hogy kivész belőlünk minden természetesség és megmerevedünk, miként a kínaiak, ahol az eredetiség rég kiveszett az emberekből és nem egy, hanem ezer meg ezer fal akadályozza az érintkezést, a fejlődést, úgy kifelé, mint befelé.

Nem ártana, ha egy napon összegyűjtenék összes társadalmi illemszabályainkat, leírnák azokat papírra, kiválogatnák belőlük a legtekintélyesebbeket, melyeknek törvényes erőt adna a társadalom kritikája — a többit pedig tűzbe dobnák s megszabadulnánk egyszerre attól a fojtogató pánczeltől, mely előbb-utóbb megakasztja majd érverésünket is.

Gyermekek vallomása.

Egy angol hölgynek, Dodd Katalinnak, eszébe jutott, hogy kivallat néhány száz angol kis fiút és kis leányt, megállapítandó, igaz-e az, a mivel az angol elemi iskolák nevelési rendszerét vádolják, hogy tudniillik kiöli növendékeiből az idealizmus iránt való érzéket. Az apróságok vallottak, még pedig úgy, hogy sejtelmük sem volt arról, hogy vallomásuknak fontosságot tulajdonít majd valaki. A miss néhány londoni tanítót, a nagyobb angol városok tanítóival egy időben arra kért, adnak föl írásbeli dolgozatul növendékeiknek a következő két kérdést:

1. Mi szeretne inkább lenni felnőtt korában: férfi vagy nő? És melyik miért?

2. Ki az a férfi, vagy az a nő a közéletben vagy a történelemben, kit példányképpül választottak? És miért?

Háromszáz fiucska és kétszáznyolcvan kis leány, tiz-tizenhárom esztendő, felelt Angliaszerte e két kérdésre. A »National Review-ban ismertetett hatszáz választ első sorban a naivság jellemzi, s már ez is azt bizonyítja, hogy nincs még veszve az ideál Angliában. Szociológiai szempontból is érdekes miss Dodd vallatása, de kivált etnografiai szempontból.

Az első kérdésre a leánykák közül néhányan, — de kevesen — azt felelték, hogy ők bizony szeretnek nők lenni, mert a férfi megvetésre méltó teremtés. »A nőnek több az érzeke, mint a férfinak,« — válaszolt egy. »A nő derekabb, mint a férfi« — írja a másik, — »különbül végzi a dolgát; a férfi goromba és a férfi iszik«. Mintegy három százalék áhitatosan azt felelte, hogy semmi közünk az isteni rendelkezéshez, mely szerint fiu vagy leány az ember. »Nő óhajtok lenni, mert Isten nőnek teremtett.«

A kis leányok jó harmada azonban inkább fiu szeretne lenni, »mert a fiuból katona lesz, a ki szolgálhat hazájának,« — »mert a férfi dolgozhatik, hogy eltartsa feleségét,« — »mert a férfi ismeretlen világokat fedezhet föl.« Egy így felelt: »Férfi szeretnék lenni, mert a férfi hasznosabb és tiszteletre-

méltóbb, mint a nő, kivált ha a nő iszákosságra adja magát, s így boldogtalanná teszi egész családját.« Szó, a mi szó, de a válaszokból az tűnik ki, hogy a kis leányok többsége anyagi haszonért szeretne inkább fiu lenni. »Férfi szeretnék lenni, mert a férfi nem él olyan örökös gondban, mint a nő. Ha már nő vagyok, a királynő szeretnék lenni, mert a királynőnek sok az inasa, a királynőnek soha sem kell mosogatni és mert a királynő bizonyosan boldog.« — »Persze, hogy férfi szeretnék én lenni! A férfi csak fölkel reggel, már ég a tűz és készen várja őt a reggeli. Elmegy hazulról, s mire visszatér, kész a tea. És aztán egyebet sem tesz, csak pipázik, sétál, s azt teheti a mi neki tetszik.« — »A férfi nem kell, hogy engedelmet kérjen reá, mehet, a hova kedve tartja.« — »A nő munkájának mindig konkurrál a férfi munkája, s ez csökkenti a bért.« — »A férfi örököl pénzt, birtokot; rendesen a fiu-testvér részesül teljesebb nevelésben, s ők azután úgy igazítják a dolgot, hogy a szülők halála után hoppon marad a leány-testvér.«

Hát nem jellemzők e vallomások?

Harmincz százalék örvend, hogy nem fiu, mert az asszony élete könnyebb s kellemesebb, mint a férfié. »Kellemesebb nőnek lenni, nem kell olyan sokat dolgozni, ha van gyerek, hát gondozzuk, sétálunk vele és nyugodtan teázhatunk barátnőinkkel.« — »Boldog vagyok, hogy nő vagyok, mert a nőt gyakran meghívják teázni, táncolni, míg a férfi keményen dolgozik.« — »Szeretek nő lenni, mert mi szépek vagyunk.« Akad egy-két filozófus is a leánykák között. »Jobb nőnek lenni, mert a szegény férfinak durva és csuf munkát kell végeznie; a gazdag férfi nincs csuf munkára kényszerítve; de reá annál több megpróbáltatás várakozik. Igaz ugyan, hogy olykor a nő sem kerülheti ki a megpróbáltatást.« — »A nőnek szép ruhái és előjogai vannak. Mindent megkap, amit óhajt, ha sir és úgy tesz. mintha idegroham érte volna; lám, a férfi sirni sem tud.« Egy tizenkét esztendő leányka ily jelesül felelt: »Nő szeretnék lenni, de csak úgy, hogy kellemes és tiszta munkát kelljen végezni, például, hogy kalapot készítek vagy színésznőknek varrjak ruhát. Vannak nők, kik szennyesebb munkát végeznek, például a cselédek. De ennek is megvan a maga haszna, ilyen esetben legalább biztos, hogy férjhez mehetünk, mert a férfiak szeretik feleségül venni a cselédeket. Alighanem azt hiszik, hogy azok jobban tudnak főzni.«

Harmincz százalék kétségkívül lelkesedik az eszményiért a kis leányok között, de bezzeg a fiuk megdöbbenően önzők. Csupán kettő akadt a háromszázkettő közt, ki szívesen lenne leány. »A nőnek« — vallja az egyik — »könnyebb az élete. Férjhez megy, elszedheti férjének összes pénzét, takarítónét tarthat, ha sok a dolga és jól összeszidhatja a férjét, ha az későn érkezik haza.« A másiknak az a nézete, hogy »az asszony mindig otthon ülhet, s egyéb dolga sincs, egyre pihenhet. Annak jó, a ki a királynőt szolgálja, mert az mindig jóllakhatik és alig van valami dolga.«

A burok ügye sem volt befolyás nélkül a kis angolok vallomásaira. Sokan örvendenek, hogy fiuk, mert majd küzdhetnek hazájukért, s kiterjeszthetik Anglia határait. Kettő azzal biztatja magát: majd sok pénzt keres nagykorában, hogy feleségének semmit se kelljen dolgoznia. »Azon leszek, hogy

feleségem tarthasson egy szobaleányt» — írja az egyik kis vitéz.

Nyolczvan százalék elrémitően brutális: sok, sok pénzre vágnak, keveset akarnak fáradni, mulatni óhajtanak. »A férfi, mihelyt megnősült, ur a házban.« — »A férfi sohasem csöppenhet ki állásából, hála a trade union-oknak, míg az asszonyt akkor kergetik el, a mikor tetszik.« Dicsekesznek, hogy a férfi kénye szerint járhat koresmába, nem dolgozik, ha nem akar, — »a férfi helyett dolgozik a felesége« ... Derék emberek lesznek majd e kis gavallérok!

A második kérdésre adott válaszok kevésbé érdekesek, kivált idegennek. Gladstone és a királynő az, akivel legkészségesebben cserélne az angol ifjuság. Egy kis leány azért szeretne Gladstone lenni, »mert Gladstone szerette az irországi koldusokat.« Bezzeg a királynő sorsát egyébert irigylük. »Szeretnék királynő lenni, mert ő nemes, jó asszony és könnyű annak jónak lenni, akinek sok pénze van.« Egy fiucska írja: »Békés időben szeretnék királynő lenni, de mikor háboru van, inkább szeretnék utazóügynök lenni.« Egy kis fiu a velszi herceg szeretne lenni, »mert annak semmi dolga.« Egy fiucska a saját bátyjával cserélne leginkább, »mert Tamás bátyám bicikli-bajnok.« Egyáltalában fő a fiuknak az, hogy könnyen, kényelmesen jussanak pénzes sorba. Hármán, fiuk, sajnálják, hogy ők nem lehetnek Patti asszony helyében, mert »hangversenyein hét shilling egy ülőhely a karzaton.« Egy fiucska Nelson szeretne lenni, »ki megnyerte a trafalgari ütközetet a Trafalger square-n; egy másik Wellington vágnék lenni, »ki a Szent Pál templomban van eltemetve.« Sokan, sokan vágyakoznak Rothschild báróval cserélni, »mert olyan gazdag« — vagy sir Liptonnal, »kinek szép hajója és nagyon sok pénze van« — vagy pedig Rhodes Cecillel, ki »kényszerítette a burokat, hogy jövedelmét szaporítsák.« A költők közül Kiplinget irigylük a fiuk, »mert sok ezer fontot keres azzal a széppel, amit ír.« Shakespearet inkább a kis leányok irigylük.

»Én« — írja egy fiu — »Krüger szeretnék lenni, mert ő csak pipázik egész nap, semmit sem csinál és nem gondol semmire.«

mely bizalmi férfit kerületében laknak vagy annál könnyen teljesíthetik befizetéseiket, de nincsenek oda beosztva, bennünket arról értesíteni sziveskedjenek, hogy kellő beosztásuk felől azonnal intézkedhessünk.

A »Kitartás« választmányi ülése. E hó 25-dikén tartotta a »Kitartás« jótékonyági-egyesület első választmányi ülését. Az ülésen jelen voltak: Puha József, Elbogen Ferencz, Szabó Antal, Kovács Imre, Cserményi Taksony, Sziklay L., Halbauer Béla, Sándor Márkus, Tóth Sándor, Palik Ferencz, Vukmanits Károly és Oberbauer József. A választmány elnökévé Sándor Márkus választott titkos szavazatot utján. Ez ülésen többek között határozatba ment, hogy a »Kitartás« azon tagjai, akik hátralékban vannak, felszólítandók, hogy **a májusi tagdíjakat július 5-éig okvetlenül beküldjék, mert ellenkező esetben töröltetnek.** Ezenkívül még több fontos indítványt vitattak meg az egyesület belétele és szervezésére vonatkozólag.

Köszönetnyilvánítás. Öszinte köszönetemet fejezem ki a »Kitartás« kölcsönösen segélyező-egyesületnek, hogy az engem f. évi április hó 17-én ért balesetemből kifolyólag, melynél balkezem mutatóujjának 2 percét elveszítettem, nemcsak 160 azaz százhatvan korona baleseti segélyben részesített, hanem úgy ennek a biztosító-társulat általi lebonyolításáig, hogy szükségleteimet fedezhessem, nyelendő kártérítésemre még előleget is kiutalványozni sziveskedett, mely nemes tényleg egyedül tette lehetővé, hogy bár keresni nem tudtam, mégsem adósdottam el s kötelezettségemnek eleget tehettem.

Fogadja az igen tisztelt egyesület még egyszer öszinte köszönetemet s vagyok
Budapest, 1900. június 25-én.

Előttünk:

Halbauer Béla
Schwarz Gábor
mint tanúk

hálás tagja

Szalay János
lakatos az északi főműhelyben.

Kérelem. Felkérjük a »Kitartás« igen tisztelt tagjait, hogy mindazok, akik a kijelölt bizalmi férfiakhoz vannak beosztva, befizetéseiket ott eszközölgék, ami nagy munka- és költségmegkíméléssel jár. Felkérjük egyszersmind azon tagtárs urakat, akik be vannak osztva ugyan valamely bizalmi férfit, de a helyi viszonyok, vagy bármely más körülmények miatt befizetéseiket ott nem eszközölhetik, erről bennünket egy levelezőlapon értesíteni sziveskedjenek, hogy részükre sekk-lapokat küldhessünk. Ezuttal felkérjük azon tagtárs urakat is, akik vala-

REGÉNY-ESARNOK.

A lelencz.

— Irta: Gara József. — (Folyt.)

Erre a viselkedésre valóságos rémület szállotta meg Irma grófnőt. Volt rá oka. És ezt az okot anyjának is megsugta. Csak úgy neki fehéredett Zergeyné arcza. Megsugta Krasznai Kálmánnak is. És az még fehérebb lett tőle.

— Borzasztó, mi lesz ebből? — villant át anya és leánya agyán a gondolat. Azután megnyugtató mosoly szállt a grófné ajkaira.

— Mi lesz? Hát a minnek lenni kell. És még ezen lehet tanakodni?

Alig pár nap volt a huszárok elutazásáig hátra, a midőn a grófné érkezettnek látta az időt, hogy Krasznai főhadnagyot megkérdezze szándéka felől.

Legközelebbi látogatása alkalmával tehát a főhadnagy Irma grófnő helyett a grófnéval találta szemben magát.

A főhadnagy egyszerre olyan halavány lett, mint a fal. Mindjárt tudta, miről lesz most szó. Oka volt rá, hogy reszkessen e találkozástól. A grófné is rendkívül izgatott volt.

— Főhadnagy ur, egy kis komoly beszédem volna.

— Parancsoljon — mondta reszkető hangon Krasznai.

— Én mindenekelőtt nem értem az ön viselkedését. Szereti leányomat?

— Szeretem, grófné.

— Azt hiszem, hogy viszont tudja azt is, hogy leányom szintén szereti.

— Tudom grófné.

— Hát akkor miért nem határozza el magát a komoly fellépésre?

— Mert nem tehetem.

— Vagyoni viszonya miatt?

— Van vagyonom.

— Azt hiszem azt is tudja, hogy leányom nagyon gazdag.

— Tudom.

— Hát akkor mi tartja vissza?

— Helyzetem.

— Hogyan, azért mert nem gróf vagy báró?

— Nem grófné, azt tudom, hogy az önöknél nem akadály.

— Akkor egyáltalán lehetetlenség önt érteni. Különb is főhadnagy ur — s most erősen a főhadnagy szemébe nézett a grófné — azt is tudja, hogy leányom reitentes válság előtt áll. Itt nem lehet semmiféle helyzet, amely önt visszatartsa attól, amivel leányom, az én s családom becsületének tartozik.

A főhadnagy lehorgasztá fejét.

— És főhadnagy ur erőszóttlanul lehajtja fejét?

— Nem tehetek mást, grófné.

— Nem tehet mást? Nem vezetheti leányomat oltár elé? Egy huszár főhadnagy egy Zergei grófnőt, akiért versenyez az egész mágnás-világ fiatalasága?

— Elhiszem, grófné.

— Csak tehát ön nem akarja elvenni?

— Mert nem vehetem.

— De nem mondja, hogy miért? Hiszen ez érthetetlen.

— Ha megmondom, nagyon fogja érteni, grófné — felelé egészen elkomorult arccal Krasznai.

— Tehát sokáig fog még a válaszra vártni? — mondta ingerülten Zergeiné.

— Az a válasz annyira kétségbeejtő, hogy bármily későn mondjam is meg, még mindig elég nagy csapás lesz.

Pihenő.

— Akarom tudni.

— Tehát grófné, én Irma grófnőt nem vehetem el, mert...

— Mert...

— Mert már van feleségem.

Zergeyné szóttlanul hanyatlott hátra székében.

A tiszt mereven bámult az arca színében is elváltozott grófnéra, a ki azután összeszedte erejét, felemelkedett székéről és a tiszt elé állva, parancsoló hangon mondta:

— El kell válni feleségétől.

— Nem lehet, grófné.

— Itt nem ismerek akadályt.

— Szeretem a feleségemet és a három gyermekemet.

— Hát akkor miként merészelt az én házamba bünnös szándékkal behatolni?

— Ezt hagyjuk, grófné. Az én kétségbeesésem nem kisebb, mint az önöké.

— De az orvoslás elől megszökik!

— Nem szököm meg, grófné. Itt vagyok a meddig csak parancsolják és szívemből sirok önökkel együtt.

— Az ön könyeivel ugyan sokra megyünk!

A grófné izgatottan járt fel és alá a szobában, majd hirtelen megállt a főhadnagy előtt.

— Önnek bűnhődnie kell.

— Szívesen elszenvedek mindent.

— Leleplezem családját előtt.

— Ezt nem fogja tenni.

— És miért?

— Mert nem viszi rá a szíve, hogy egy család boldogságát földolja.

— De ön megtette velünk!

— Engem szintén a szívem vitt rá.

— Én se leszek kimélettel. Magam keresem fel nejét és leplezem le önt.

— Akkor, grófné, akkor...

— Akkor...

— Akkor kénytelen leszek védekezni.

— Mivel?

— Irma grófnó leveleivel, melyekből ki fog tűnni, hogy bűnünk nagyon, de nagyon közös.

Ez egészen lesújtotta Zergeynét. Lehajtotta fejét, letörtülte könyeit s bánatos, szelíd hangon mondta:

— Hagyjon el bennünket, főhadnagy ur, mi csak ismertük egymást és ebben az életben nem fogunk találkozni soha!

— Ne így grófné, ne váljunk el örökre. Én ide vagyok lánccal a házhoz azért szívemmel és lelkemmel. Nekem ezentúl két otthonom lesz és egyformán szeretem mindkettőt,

— És kitenne bennünket még több gyalázatnak? Nem, ebből nem lesz semmi!

— Ebben igaza lehet, grófné. De hát akkor mi legyen a megoldás?

— A válasz és a kétségbeesés.

— Az életemmel váltanám meg a történeteket, ha megválthatnám.

A grófné elgondolkozott, majd hirtelen így szólt:

— Mindent el kell mondania Irmának is. Azonnal behívom.

— Grófné, — szólt Krasznai esdőleg — közzölje vele ön a történeteket, nekem nem lesz hozzá erőm.

— Kell lennie, ön maga mondja bűnét szemébe.

A főhadnagy megsimította gyöngyöző homlokát, azután felsóhajtott:

— Hát legyen.

Zergeyné feltárta a szomszédos ajtót, hogy leányát beszéltsa.

Meghökkenve lépett vissza az ajtóból. Irma ott térdelt az ajtónál és arcát tenyerébe rejtve zokogott.

— Mi az, Irma? — kérde a grófné meglepetve.

A grófnő csak zokogott.

— Irma, te talán hallottál valamit a mi beszélgetésünkből?

— Mindent.

— Mindent! — ismétlé elfojtott hangon Krasznai. Hála Isten!

Most azután a főhadnagy oda rohant a grófnőhöz és felemelte a földről, ő pedig térdre roskadt előtte:

— Meg tud nekem bocsájtani?

— A haldoklók meg szoktak bocsájtani.

— Grófnő, ne rémítsen az ilyen beszédekkel Jó az Isten!

— De az emberek gonoszok! — felelte indulatosan Zergeyné.

— Hiszen ha jóvá lehetne tenni.

Most hirtelen felugrott Krasznai, sapkája után kapva, kirohant a szobából.

A grófné és leánya meglepetve néztek egymásra.

— Mi volt ez? — kérde Zergeyné.

— Hová rohant? — folytatá a kérdést Irma. Majd megdöbbenve felkiáltott a grófnő.

— Megöli magát!

— Az meglehet — mondá reszkető ajakkal az anya.

— Nem, azt nem engedhetem.

És a következő perczben Irma is kiszaladt a szobából és a kastély udvarán végigfutva, egyenesen a tiszti lakások felé futott és minden tanakodás nélkül rontott Krasznai lakására, hol azonban a szobaaajtót zárva találta!?

— Már elkéstem volna!?

Rémülten dörömbölni kezdett.

— Ki az? — kérde belül Krasznai.

— Én vagyok felelt izgatottan a grófnő.

— Ön az, Irma? — kiáltott fel a meglepetés örömhángján a főhadnagy.

— Igen, igen, és kérem, nyissa fel azonnal az ajtót!

A következő perczben feltárult az ajtó és teljesen díszben állt előtte a főhadnagy.

— Miért van ön díszben? — kérde a grófnő.

— Az ezredeshez kell mennem, — volt Krasz-

nai főhadnagy válasza, de látszott rajta, hogy alig bírja elpalástolni zavarát s e közben folyton a háttával iparkodik elfődni íróasztalát. Irma azonnal észrevette ezt és egy ugrással ott termett. Egy hatlövetű revolver hevert ott, amelyet éppen töltött a meglepetés pillanatában Krasznai s már három töltény benne volt, még három az asztalon hevert.

— Mit akar ezzel?

— Semmit, grófnő.

— Nem, ön meg akart halni. Legyen őszinte, vallja be.

A főhadnagy arcza elkomorult, azután elmélázva kérde:

— Nem érdemlem-e meg a halált?

— Nem szabad meghalnia!

— Irma és azt ön mondja?

— Én. Éljen családjának. Az én számomra úgy is halva van.

A főhadnagy megragadta Irma kezét.

— Köszönöm, hogy visszaadott az életnek s családomnak. Sohasem fogom elfelejteni és mint egy szentnek a nevét, úgy emlitem az öné.

— Igaza van, a martirok szentek.

A főhadnagy ráborult Irma vállára és keservesen sirt. Sokáig tartották egymást így átfogva, míg aztán elváltak.

Irma megtörtén visszament a kastélyba, hova még egyszer elment Krasznai is bucsuzni. Ez a bucsu rövid volt, a grófnénak gondja volt rá, hogy minél rövidebbek legyenek ezek a kínos perczek. A tisztikar elutazott. Elutazott Krasznai is. Elutazott azzal a reménnyel, hogy amint csak ideje enged, eljön ide második otthonába látogatóba, hiszen csak most érezte igazán, mennyire szívéhez nőtt a szép grófnő.

Egyre azonban nem számított, Zergey grófné. A grófnénak a tisztiek távozása után legelső dolga az volt, hogy felutazott Budapestre, a honvédelmi miniszterhez, aki a családdal régi összeköttetésben állott. Elmondta a miniszternek a történeteket és kérte, hogy Krasznai főhadnagyot helyezze el valahova messzire. A miniszter készséggel ígérte meg.

Nem telt bele két hét, Krasznai főhadnagy megkapta a parancsot, hogy Galicziába helyeztetett át. Megértette rögtön s szótlánul fogadta. De akit lesújtott az áthelyezés, az felesége volt, aki keserves könyeket sirt miatta. Pedig hej, ha tudta volna, de futva-futott volna még ebből a világrészből is, csak hogy a Zergey-kastély ne legyen olyan veszedelmes közelben. De Krasznainé nem tudott, nem sejtett semmit és bánatosan követte férjét az idegenbe. Nehezére esett a távolság Irma grófnőnek is, de bár tudta, hogy anyja műve volt az egész, mégsem tett csak egy szóval sem szemrehányást neki.

— Sokkal jobb is. Másképp nem is szabad lenni! — mondá, és belenyugodott sorsába.

Pár hó múlva azután, amidőn botlását már nem tudta volna a szép grófnő az ismerős világ előtt eltitkolni, elutaztak Párisba s ott várták be a szomorú családi eseményt: a kis Tivadar születését.

A továbbiakat már tudjuk. Amidőn pár hetes lett a kis fiu, beadták a lelenczházba ama levél kíséretében, amelyben fel volt hiva a lelenczház igazgatóságának figyelme a kis lelenczre. Ez a regényünk elején előttünk idegen volt két nő története.

Midőn ama viharos éjszaka után a szállodába visszatértek, Irma grófnő a kiállott izgalmak miatt

ágyba dőlt, erős lázt kapott és folyton a kis fiát emlegette. Elég gondot adott az édes anyának ápolása, míg azután annyira jobban lett, hogy a hazautazásra gondolhattak. Nehéz, fájó szívvél hagyta oda Irma grófnő azt a nagy Párist, amelyben egy olyan picziny jószága volt neki, de akié minden dobbanása szívének s akiről mégsem tudhatja, látja-e még viszont és mikor?

Édes anyja mélyen el volt érzékenyülve, midőn a palotaóriások közül, több hónapi otlét után, kirobogott a vonat.

(Folyt. köv.)

ISMERETEK TÁRA.

Aggkor elleni biztosítás.

A francia törvényhozás elé olyan javaslatot terjesztettek, amely a munkásoknak aggkor elleni biztosítására vonatkozik. A törvényjavaslat csak az ipar, kereskedelem és földművelés munkásaira, körülbelül 7 millió egyénre terjed ki. A segélyezés a 65-ik életév betöltése után kezdődik és össze van kötve 1000 franknyi biztosítással az esetre, ha a halál a 65. életév előtt következik be. Ezen 1000 frankból fele az özvegyet, a másik fele a 16 éven alóli gyermekeket illeti. A munkások által fizetendő járulékok 2 frank napibér esetén napi 5 centimben, egyéb bér esetén napi 10 centimben állapítatik meg. A járulékok a munkások béréből vonatnak le. A munkaadó járulék címén annyit fizet, mint a munkás. Külföldi munkások alkalmaztatásának korlátozása céljából, a munkaadó minden egyes általa alkalmazott külföldi munkás után az aggkor elleni biztosítási külön alapra 20 centimot fizet. A törvényjavaslat — mint a bizottságnak a képviselőház elé terjesztett jelentéséből kitűnik — nem terjesztett ki a kézműiparosokra, kiskereskedőkre és cselédekre azon nehézségek miatt, melyek a kötelezőleg fizetendő járulékok beszedésével és kezelésével járnak. Ezen munkásosztályok biztosítása iránt külön törvényben fog intézkedés tétetni. A munkások és a munkaadók által fizetendő évi járulékok 20 autonom kerületi pénztárba folynak be és ezen pénztárak által kezeltetnek. A munkás által teljesített minden befizetés egy bizonyos nyugdíjigénynek felel meg. Ha a munkás által szerzett nyugdíjigény nem éri el a 360 frankot, mely összeg a létfenntartáshoz szükséges minimumot képez, a hiányzó összeg az állam által egészített ki, föltéve, hogy a munkás ki tudja mutatni, miszerint 30 éven át átlag 250 napig, vagyis összesen 7500 napig dolgozott. Előreláthatólag a legtöbb munkás 500 frankot meghaladó nyugdíjat fog huzni. A kerületi pénztárak kölcsönös összeköttetésben állanak és egy központi tanács meg van bizva a munkaadók által külföldi munkások alkalmazása miatt fizetendő járulékokból eredő külön alap kezelésével, valamint az aggkor-nyugdíjak megállapításával, az életjáradékok föl- emelésével stb. Minthogy a törvény teljes hatálya csak 30 év múlva fog mutatkozni, és ennél fogva nem remélhető, hogy egyelőre a munkások részéről kellően fölkaroltassék, szükséges volt átmeneti rendelkezésekről is gondoskodni. Az ezen átmeneti intézkedésekből származó kiadások a lakosság összesege által fedezendő, miután az ezen régóta türelmetlenül várt törvény hosszadalmas végrehajtásáért a munkásosztályt felelőssé tenni nem lehet. Átmeneti

rendelkezésként mondatik ki, hogy minden munkásnak, aki a törvény kihirdetésénél a 65. életévet betöltötte és legalább 30 évi munkaidőt képes kimutatni, évi 150 frankos nyugdíjra van igénye. 65 éven alóli munkások ezen életkor elérése után 150 franktól 360 frankig fokozatosan emelkedő nyugdíjat kapnak, föltéve, hogy ezentul a törvényben előirt járulékokat fizetik.

A fonográf a hangtanban.

A fonográf újabb érdekes hasznát állapították meg a minap Párisban az ottani tudományos akadémián. Kimutatták, hogy a fonográf kitűnően alkalmazható a hangképződés analiziséhez. Vagyis ki lehet számítani vele a különböző hangok pillanatonként való hullámzását. Eddig a magas hangokat csak a hangvilla segítségével lehetett megállapítani és ezzel sikerült olyan hangokat is megállapítani, amelyek perczenként kilenczvezerszeres hullámzást mutattak fel. A fonográfal való megállapítás ugyan nehéz, de annál pontosabb.

Gyöngyök mesterséges uton.

A drágakövek, nemes érczek értékét tudvalevőleg tönkretenné az a kiváló elme, aki kitalálná, hogyan lehet azokat kémiai uton előállítani. Eddig még hiába próbálták a kémikusok ennek a titoknak megfejtését, főként olyan formában, hogy aztán az eddig még mindig nagy értékű nemes érczeket rendkívül olcsó uton állíthassák elő. Hanem regényeket irtak már gazdag fantáziáról, arról, hogy milyen világ állna be akkor, ha például az aranycsinálás titkát kitalálnák. Most azt jelentik Párisból, hogy egy ottani kémikus, egy Cowert nevű francia, olyan találmányra jött rá, amely szerint gyöngyöt lehet készíteni közönséges halpikkelyből. Feltalált ugyanis egy oly folyadékot, amelyben nagy nyomás segélyével gyöngygyé préseli a hal pikkelyeit s ezek a gyöngyök szépség dolgában vetekednének is az igazi gyöngyökkel.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Figyelmeztetés! Kérjük a tisztelt tagokat, hogy minden egyes befizetésnél a tagkönyvecske számát okvetlenül felírják a seck- vagy utalvány-lapokra, mert különben a nehézkes kezelés miatt könnyen megtörténhetik, hogy igényeik csorbát szenvednek.

Egy hajó kalandja. Plymouth angol kikötőbe néhány nap előtt a Viktória német kereskedelmi hajó érkezett be, amely veszedelmes kalandon esett át. A hajó az ausztriai szigetekről indult, de utközben léket kapott és így az utazás néhány hét helyett teljes százötven napig tartott. Ilyen hosszú utra sem élelmiszerral, sem szénnel nem volt a hajó ellátva, s így a legénység szörnyű nélkülözéseknek volt kitéve. A személyzet tulnyomó része skorbutban megbetegedett és így a szivattyúzáshoz alig volt erejük. Pedig a hajótestbe óránként nyolcz hüvelyknyi víz szívódott fel. A személyzet három hónapon át tisztán halakból és sirályokból élt, de az utazás vége felé

annyira elgyengült, hogy megérkezésük után rögtön kórházba kellett őket szállítani.

Küzdelem a tüzhelyért. Menier francia csokoládégyáros megvette nemrégiben a Szent-Lőrincz folyó torkolatában levő Anticosti-szigetet. A szigeten vagy száz szegény halászember lakott, akik évtizedek óta csendes, zavartalan munkával tengették ott életüket. Mindegyiküknek piczi kunyhója is volt a parton és a szegény nép eléggé meglegedetten töltötte napjait. Egy napon aztán a régi tulajdonos eladta a szigetet Menier csokoládégyárosnak, aki már másnap elküldte egyik emberét a halászokhoz és kijelentette, hogy ezentul csak nagyobb évi bér lefizetése mellett maradhatnak a szigeten. A halászok néhány részletet nagynehezen le is fizettek, de később nem tudtak kötelezettségeiknek megfelelni és a gyáros felszólította őket, hogy hagyják oda a szigetet. A szegény nép kénytelen volt ott hagyni nyomorult kunyhóját és uj haza keresésére indulni, csak egy kis csoport maradt vissza a szigeten s ezek elhatározták, hogy életükkel is megvédik tüzhelyüket.

Szivar — recept ellenében. Dühös dohányosok gyakran erősítik, hogy a jó szivar vagy a jó pipa dohány megnyugtatólag hat az idegeikre, a hangulatukat élénkíti és az emésztésüket előmozdítja, hanem azért orvosságnak még senki sem mondta a szivart. Általánosságban az a vélemény, hogy a dohány nem szolgálhat orvosságul, egyes esetekben azonban mégis orvosságnak tekinthető a szivar. Ez a bölcs megkülönböztetés különben Massachusettsből való. Ott már évek óta tilos vasárnap a dohányos boltok nyitvatartása, míg ellenben a patikákra az a tilalom nem áll fenn, hogy mit árúsinhatnak és mit nem és így a patikák vasárnap a dohányelárusítással nagyon jó üzletet csinálnak. Persze a dohányárosok ezt a mellőzést nem tűrhették, a hatóságokhoz fordultak és hosszas hadakozás utján az eredmény az lett, hogy a szivar és dohány árusítása tulajdonképpen a patikusoknak is meg van tiltva vasárnap, ellenben árulhatnak mégis szivart és dohányt is vasárnap, ha az orvosságul szolgál. Ilyen módon nyilván csak recept előmutatása mellett lesz kapható vasárnap Massachusettsben. Mivel pedig a legtöbb orvos még Massachusettsben is dohányos, s nagyon jól ismeri a dohányos ember kinszenvedését, ha nem szívhat, nagyon könnyen lesznek a massachusettsi orvosok rábirhatók arra, hogy dohányreceptet adjanak ki. Talán nem is fognak kérni érte honoráriumot abban a reményben, hogy a dohányosok, akiknek örömet szereztek, más esetekben is hozzájuk fognak fordulni.

A nagyherceg alattvalója. Az elhunyt oldenburgi nagyherceg életéből kedves epizódot elevenítenek fel most a német ujságok. A patriarkálisan jószágos nagyherceget az Oldenburg nagyhercegségnek minden lakosa jól ismerte s ő maga sok alattvalóját személyesen ismerte. Ha valamelyik alattvalójával igazságtalanul bántak a hatóságok, elment a nagyherceghez, elpanaszolta a baját. A hetvenes években a hirtensteini kastélyban épen audenciát adott s a tágas előszobában sokan voltak, akik hozzá akartak fordulni panaszukkal. A várakozók között volt dr. Korum, a trieri püspök is két főpappal s kívülök több parasztember. A parasztok egy egyszerű szántóvető parasztember körül csoportosultak, aki hangosan panaszkodott, hogy harmadik és utolsó fiát is elvitték katonának. A nagyherceget akarta megkérni, hogy segítsen a baján, bár sokan mond-

ták neki, hogy a katonai ügyek a konvenczió óta nem a nagyhercegre tartoznak s így nem fog rajta segíthetni. A kihallgatás megkezdődött s kevéssel utóbb az ajtóban álló szárnysegéd a hirtensteini parasztot hívta, aki fölemelt fővel lépett a nagyherceg elé. Egyszerre csak az előszobában várakozók érthetően hallották, amint a paraszt így kiáltott:

— Mit? Maga nagyherceg akar lenni s még ezt sem tudja megtenni?

Mindenki izgatottan figyelt az előszobában, csak a trieri püspök mosolygott. Ismerte jól a parasztjait. Csakhamar újra hallatszott a paraszt hangja:

— Hiszen épen azért van itt, hogy a poroszok ne huzhassák le teljesen a bőrünket.

Néhány pillanattal később kinyílt a nagyherceg szobáinak ajtaja s a haragos paraszt kijött:

— Nem tudom, hogy használt-e, — szolt a társaihoz, — de legalább jól odamondogattam neki.

Néhány héttel később a helyi lapok jelentették, hogy Becker hirtensteini parasztnak harmadik fiát elbocsátották a katonaságtól.

Az a zsugori! Miksa bajor király egy napon úgy déltájban elment sétálni a müncheni Englischer Gartenbe. Egyik tó közelében egy padon egy fiatal ember ült buzgón belemélyedve valami könyvbe. A király melléje ült és beszélgetni kezdett vele s csakhamar megtudta, hogy egy diákkal van dolga.

— De miért nem megy ebédelni, fiatal ember? — kérdezi egyszer csak a király — hiszen már tizenkét óra van.

Mosolyogva felelte a diák:

— Tisztelt uram, az én gyomromnak a zsebem szerint kell igazodnia. Jelenlegi viszonyaim pedig nem engedik meg, hogy a vendéglőbe menjek.

— Hát miért nem fordul a királyhoz? Ugy tudom, hogy ő nagyon szívesen támogatja a törekvő fiatal embereket.

A diák felkaczagott:

— Uraságod bizonyára idegen, különben tudná, hogy nem valami jó segélyforrás. A király! Az a zsugori! . . .

A király csöndesen nevetett és így szolt:

— Ó, ez nekem egészen új! Erről a tulajdonoságáról még nem ismerem a királyt.

Aztán nemsokára elbucsuzott Miksa király a diáktól, akinek a nevét is megkérdezte.

Másnap pedig hívja magához a rektor az ifjút, s tudatja vele, hogy előkelő ur tudakozódott felőle, s egy pecsétes levelet küld neki. Feltöri a diák a levelet és olvassa:

»Négyszáz forintot küld önnek azzal az ígérettel, hogy jövőre ugyanennyit adományoz önnek, az ön jóakarója

*Miksa király,
a zsugori.*

Afrikai kaland. Két angol katonai lelkész Dél-Afrikában élet-halálharcot vívott egy dühöngő struczmadárral. Az egyik lelkész, John Ingram, Bloemfonteinből a következőket írja erről a kalandról: Barátom, Rev Crewdson kíséretében egyszer elindultam, hogy a nyolcz mértföldnyire fekvő katona-varakat megtekintsük. Utközben egyszerre csak észrevettük, hogy egy dühöngő strucz tart felénk a homok-pusztában. Bizonyosan közelében volt a fészke s attól félt, hogy kicsikéit el akarjuk vinni. Gyors futásában úgy fölkaparta a homokot a madáróriás, hogy mindig valóságos homokfelhőbe volt burkolva. Az ijedségtől majdnem megdermedve

vártuk, mert egyáltalán semmiféle fegyver nem volt nálunk, csak a barátomnál volt egy zsebkés, amelyet azonnal elő is vett s nagy pengéjét kinyitotta. Tudtuk ugyanis azt, hogy egy dühöngő strucczal való találkozás életveszélyes. Pár lépésnyire tőlünk megállt a madár, majd szárnyaival s lábaival csapkodva, körben forgott. Tekintetünket le nem vettük most már a madárról, amely mindközelebb jutott hozzánk. Barátom azt sugta oda nekem, hogy csak úgy menekülhetünk, ha sikerül a kést a torkába döfni. Mikor láttam, hogy a madár először rám akarja magát vetni, rárohantam és mindkét kezemmel megragadtam hosszú nyakát. Hogy milyen sokáig tartott ez a harc, nem tudom. Azt hittem, hogy a dühöngő madár szárnycsapásai, karmolásai és láb rugásai alatt ájultan kell összerogynom. Vasmarokkal szoritottam a nyakát, s ugyszólván megbüvölve tekintettem a szemei közé. Már azt hittem, hogy csőrével arczomba vág, mikor sikerült nyakát megcsavarnom. Ekkor lebuktunk a földre s ott folytattuk a harcot. Ekkor barátom már közelebb jöhetett s átadta a kést, amelyet az állat testébe döftem az egyik szárnya alatt. A penge azonban eltört, mire a kést eldobtam. Barátom ezután a kis pengét nyitotta ki s úgy közeledett felénk, míg végre sikerült a madár torkába döfni a kést. A vér erre mint szökőkútból szökken ki a tátongó sebből, s az állat ereje mindjobban fogyott, míg végre életelenül esett össze. Ekkor eleresztettem a nyakát, felkeltem s néhány lépést tántorogva, ájultan rogytam össze. Csak órák múlva jöttünk annyira magunkhoz, hogy visszatérhettünk szállásunkra.

Az iskola és a szülői ház. Frankenbergben (Szilázia) a tanköteles gyermekek bejelentése alkalmával a szülők között »bizalmas közlés« feliratu kérdőíveket osztottak szét, melynek az a célja, hogy az iskola tájékozást nyerjen a beirandó gyermek testi fejlődéséről, tehetségéről, lelkiállapotáról. E kérdőív fején a következő felvilágosítás van: »A gyermeket nem megítélni, hanem megérteni akarjuk. Ha a tanító azt kívánja, hogy a gyermek nevelését helyes irányban kezdhesse meg, legelőször szükséges, hogy minden egyes tanulónak a tulajdonságait ismerje és tudja meg, hogy a gyermek eddig minő nevelésben részesült. E célból a szülőtől mindennemű tájékoztatás az iskolára nézve nagyon becses, mert ők legjobban ismerik gyermekeik indulatát. E kérdőívekkel, melyek a beiratkozásnál az osztálytanítónak átadandók, az iskola szükségképpen a szülőházzal érintkezésbe akar lépni, a szülők az összeállított kérdésekre lelkiismeretes feleleteket fognak adni, akkor azok a tanítónak megbecsülhetetlen intésül fognak szolgálni és azonnal tudni fogja, hogy az iskolába belépő tanuló mily bánásmódban kell hogy részesüljön.« Az összeállított kérdések a következők:

1. Korán vagy későn kezdett-e a gyermek járni?
2. Későn vagy korán tanult-e a gyermek beszélni?
3. Észrevehető-e most is a fogatkozások a beszédében?
4. Mily betegségei voltak a gyermeknek?
5. E betegségeknek maradtak-e hátra nyomaik?
6. A legutolsó kiállott betegségnek vannak-e következményei, melyekben a gyermek most is szenved?
7. Hogyan alszik a gyermek?

8. Vérszegény vagy sápkóros-e a gyermek?
9. Idegbeteg vagy ideges?
10. Tüdő- vagy szivbeteg-e?
11. Rövidlátó vagy messzelátó-e?
12. Nem nagyothalló-e?
13. Van-e orrbetegsége?
14. Szenved-e emésztési zavarokban?
15. Válogatós-e vagy eszik mindent?
16. A gerincoszlopon görbülés előfordul-e?
17. Szenved vagy szenvedett-e az atyja és az anyja a) tüdőbetegségben, b) elme- vagy idegbajban?

A napfény hatása. Tudjuk, hogy a növények életében milyen nagy szerepet játszik a napfény. Egy Clayton nevű angol termelő most azon fáradozik, hogy kísérleti úton megállapítsa, milyen mértékben befolyásolja a napfény a föld termőképességét. Eddig a következő kísérletet tette: Egy darab szántóföldön, amely a napnak állandóan egyaránt ki volt téve, babot vetett el. A növények felét ezután úgy árnyékolta be, hogy a napfény a növényeket nem érthette. Az ily módon kezelt növények közül azok, melyekre árnyék esett, ugyanazon terület és művelési mód mellett 29 kilogrammnyi babtermést hoztak, míg a be nem árnyékolta növények 99 kilogrammnyit. Az ily módon nyert termést a következő évben további kísérletre használta föl, csak hogy most már nem árnyékolta be a növényeket. Az eredmény meglepő volt. Azok a magvak, amelyek az árnyékos helyről származtak, most már csak felényi termést hoztak, a harmadik évben az eredmény még kedvezőtlenebb volt, míg a negyedik évben a virágok mind terméketlenek maradtak. Az első évi beárnyékolás tehát a termőképességet annyira csökkentette, hogy az a negyedik évben már tökéletesen meg is szűnt.

Rémuralom St.-Louisban. A közuti vasut alkalmazottainak sztrájkja St.-Louisban is nagymérvű zavargásokra vezetett. A helyzet ott olyan, mely csaknem polgárháborúhoz hasonlít. Az egész város két nagy pártra oszlott, melyek közül a nagyobb a sztrájkolók részén áll. Ezekkel tart maga a polgármester is, kit a kormányzó azzal vádol, hogy a mozgalmat politikai célokra aknázza ki. Ugyanezt állítja különben vice versa a polgármester a kormányzóról. Demagógok mind a ketten, kik a városban halásznak. A több mint egy hó óta tartó rémuralomnak mult vasárnap volt a legvéresebb napja. A mob hatalmába kerítette a várost és a közuti vasut forgalmát a legerőszakosabb eszközökkel zavarta. A dinamit-robbanások egymást követték. Reggel mintegy hatszáz sztrájkoló harcba keveredett a polgárőrséggel. Az őrségre felülről köveket dobáltak le, ez pedig a tömegbe lőtt. Tizenkét ember vérrel elborítva lerogyott. Három közülök azonnal meghalt, négynek a sebe életveszélyes. A város több más pontján is összeütközések támadtak, melyekben még egy pár ember esett el. A Market streeten egy kocsit dinamittal levegőbe röpítettek és a kocsivezetőt agyonverték. A társaságtól, a szolgálat életveszélyes lévén, a legutolsó emberek is kezdenek megszökösni. A kocsik üresen járnak, mert a rajtaülőket a sztrájkolók és párthiveik lerángatják és megverik. A hivatalos adatok szerint, mióta a sztrájk tart, 34 embert megöltek, 200 pedig megsebesült, de ezek a számok valóságban legalább is háromekkorák. A város lakói revolverrel járnak az utcán, még a leányok és asszonyok is, hogy

magukat szükség esetén védhessék. Az anyagi kár eddig több mint 24 millió dollár.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Felkérjük igen tisztelt tagjainkat, hogy a szerkesztői üzeneteket elolvasni sziveskedjenek, mert tekintve attól, hogy levelekre, levelezőlapokra, utalvány- vagy cheque-lapon tett kérdésekre többnyire itt válaszolunk s a beküldött pénzküldeményeket, ha több óra küldetnek, itt nyugtázzuk, gyakran általános érdekű értesítéseket is adunk, bár névre szólnak.

Kocsis Lőrincz, Budapest. Igen, értesülése helyes, Gonda Pál már nincs a »Kitartásnál« alkalmazva. Üdvözljük.

Iván György, Kőbánya. Elszámoltuk május, júniusra, igen, júliusig teljesen rendben van, üdvözljük.

Nestyé Sámuel, Bátyú. Elkönyveltük május és júniusra, szives értesítését köszönjük, megfelelően intézkedtünk. Üdvözljük.

De Rivó József, Bród. Köszönettel nyugtázzunk 23 korona 9 fillért, üdvözlöt.

Till Károly, Budapest, Ferenctváros. 13 korona 60 fillért köszönettel nyugtázzunk, 581. és 582. sz. tagjaink részére július és június óra könyveltük el. Üdvözlöt.

Juhász Péter, Körpa. Elkönyveltük június és júliusra. Üdvözlöt.

Kerekes András, Debreczen. Megkaptuk, elszámoltuk Volyi Nagy Pál részére júniusra. Üdvözljük.

László Antal, Erzsébetfalva. Megkaptuk, megfelelően elszámoltuk, rendben van folyó évi júliusig. Üdvözlöt.

Czimbalmaim az ezredéves kiállításon kitüntetve.

Szalon-czimbalmok

pedálos, barna vagy feketében, kitünő erős csengő hanggal, erős szerkezettel, 3 évi jótállással. Bolti ár 150 frt, nálam 75 frtért kaphatók. — Alapos tanítást is elvállalok, havonta 8 frtért.

➡ Árjegyzéket bérmentve küldök. ➡

JEGESI GÉZA

műokleveles czimbalomkészítő és a vaskoronás czimbalom feltalálója

Budapest, VII., nefelejts-utca 43. sz.
készítési telepen

Segesvár—szentágotai h. é. vasut.

373
1900.

Pályázati hirdetmény.

A segesvár—szentágotai keskenyvágányu h. é. vasutnál

- 1 állomás-előjárói,
- 1 pályafelügyelői és
- 1 mozdonyfelügyelői

állás jött üresedésbe, mely állásokra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állomáselőjárói állás 1000 korona évi fizetés, természetbeni lakás és szolgálati ruházattal van egybekötve s azonnal elfoglalható.

A pályafelügyelő 1200 korona évi fizetést, 280 korona lakáspénzt és szolgálati ruházatot kap s állását f. évi szeptember hó 1-én foglalhatja el.

A mozdonyfelügyelő illetményei: 1440 korona évi fizetés és 280 korona lakpénz s állása már f. évi augusztus hó 1-én elfoglalható.

Ezen állásokra csakis szakképzett és hasonló minőségben már huzamosabb ideig alkalmazva volt, a szakvizsgákat jó sikerrel végzett s jó bizonyítványokkal rendelkező egyének pályázhatnak. A mozdonyfelügyelőtől még megkivántatik, hogy a fűtőház és műhely vezetésében is kellő jártassággal bírjon s köteles szükség esetén mozdonyvezetői teendőket is végezni.

Nyugalmazott, de erős és munkaképes máv. alkalmazottak előnyben részesülnek.

Az okmányokkal felszerelt pályázatok legkésőbb 1900. július 15-éig a segesvár—szentágotai h. é. vasut üzletvezetőségénél Segesváron nyujtandók be.

Segesvár, 1900. június hó 23-án.

Az Igazgatóság.

Keresk. törvényszékileg bejegyzett kiegyezési iroda
Budapest, Bécs, **Fellner és Goldschmid** Bécs, Budapest,
BUDAPEST, IV., régi posta-utca 4.

Elvállalja fizetésektelen czégek kiegyenlítését, diszkrét és megbízható információkkal szolgál. Elfogad pénzbehajtást illető megbízásokat, kultiválja a diszkrét kényes kutatásokat. Elvállal mérlegeléseket és az üzlet bármely frázisában mérvadó értesítéssel szolgál.